

Kysely pielavetisille yli 65- vuotiaille kuntalaisille

PIELAVEDEN KUNTA

Pielavesi

SISÄLLYSLUETTELO

1	KYSELYN TAUSTA	3
2	KYSELYN TULOKSET	4
2.1	Vastaajien perustiedot	4
3	DIGITAIJOJEN ARVIOINTI	5
3.1.1	Käytössä olevat laitteet ja yhteydet	5
3.2	Osaaminen ja laitteiden käyttö	8
3.3	Ohjaus ja tuki	12
4	OSALLISUUS	15
4.1	Tiedonsaanti ja osallistuminen vapaa-ajan toimintaan	15
5	TURVALLISUUDEN TUNNE	24
5.1	Oma hyvinvointi, turvallisuus ja avun saaminen	24
6	VAPAA PALAUTE JA MUUT ESILLE NOUSSEET NÄKÖKULMAT	32
7	YHTEENVETO KYSELYTULOKSISTA	33

1 KYSELYN TAUSTA

Tämä raportti perustuu Pielaveden kunnan toteuttamaan kyselyyn, joka suunnattiin yli 65-vuotiaille pielavetisille kuntalaisille. Kysely toteutettiin osana **Porukalla – Pielaveden kylätoiminnan ja osallisuuden kehittäminen** -hanketta, jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa ikäihmisten digitaitoja, turvallisuuden tunnetta ja osallisuutta.

Kyselyn avulla kerättiin tietoa ikääntyneiden kuntalaisten digitaidoista, digilaitteiden käytöstä, osallisuuden kokemuksista sekä arjen turvallisuuteen liittyvistä tekijöistä. Tarkoituksena oli saada ajantasaista tietoa yli 65-vuotiaiden kuntalaisten tilanteesta ja tarpeista, jotta heille suunnattavia palveluita, toimintaa ja tukimuotoja voidaan kehittää mahdollisimman hyvin heidän arkeaan vastaaviksi. Kysely lähetettiin yhteensä 1561 kuntalaiselle kirjepostina. Lisäksi kyselyyn oli mahdollista vastata myös sähköisesti.

Kyselyn tuloksia hyödynnetään Porukalla-hankkeen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja vaikuttavuuden arvioinnissa. Lisäksi tulokset tukevat Pielaveden kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä tarjoamalla tietoa ikääntyneiden kuntalaisten hyvinvointiin, osallisuuteen ja turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä.

Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista, ja jokainen vastaus on ollut tärkeä kokonaiskuvan muodostamisessa. Saatujen vastausten avulla voidaan tunnistaa kehittämiskohteita sekä suunnata toimenpiteitä niihin asioihin, jotka ovat ikääntyneille kuntalaisille merkityksellisimpiä.

2 KYSELYN TULOKSET

Kyselyyn saatiin 586 vastausta, mikä vastaa 38 prosentin vastausosuutta. Kysely koostui neljästä osa-alueesta: vastaajien perustiedoista, taitojen arvioinnista, osallisuuden kokemuksista sekä turvallisuuden tunteesta. Näiden teemojen avulla kartoitettiin yli 65-vuotiaiden kuntalaisten elämäntilannetta, digitaalisten palvelujen ja laitteiden käyttöä sekä heidän kokemuksiaan omista vaikutusmahdollisuuksistaan, yhteisöllisyydestään ja arjen turvallisuudestaan. Kyselyn tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva ikääntyneiden kuntalaisten tarpeista, voimavaroista ja mahdollisista tuen tarpeista palveluiden ja toiminnan kehittämisen tueksi.

2.1 Vastaajien perustiedot

Kyselyyn saatiin yhteensä 586 vastausta. Vastaajista 56 % oli naisia ja 43 % miehiä. Sukupuoltaan ei halunnut ilmoittaa 1 % vastaajista. Kyselyyn vastanneet olivat syntyneet vuosien 1930–1963 välillä.

Vastaajista 54 % asui Pielaveden keskustan / kirkonkylän alueella ja 46 % jollain Pielaveden kylällä. Vastauksia kyselyyn saatiin Pohjois-Pielaveden, Taipaleen, Saarelan, Säviän, Kirkkosaaren, Mäkien kylien, Heinämäen ja kirkonkylän lähialueilta.

Asumismuodoksi omakotitaloasumisen oli valinnut 66 % vastaajista, kun puolestaan 15 % asui rivitalossa ja 16 % kerrostalossa. Kaksi vastaajaa ilmoitti asuvansa palvelutalossa. Joku muu asumismuoto, esim. paritalo, kesämökki tai vanha koulu, oli 2 % vastaajista. Yksin asui 40 % vastaajista ja 60 %:lla vastaajista oli asuinkumppani/asuinkumppaneita.

3 DIGITAITOJEN ARVIOINTI

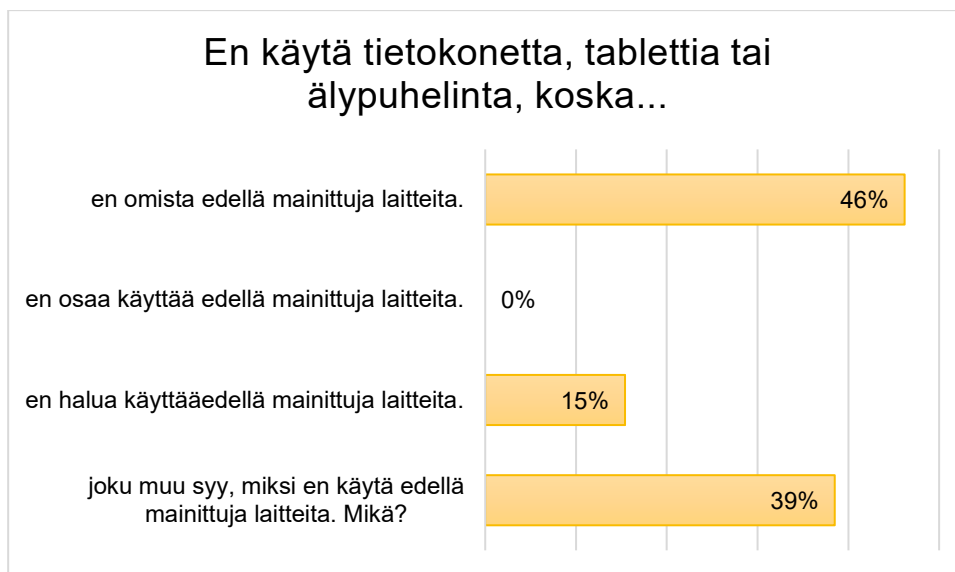
Kyselyssä kartoitettiin ikääntyneiden kuntalaisten digitaitoja ja digitaalisten laitteiden ja palveluiden käyttöä eri näkökulmista. Vastaajilta tiedusteltiin heidän käytössään olevista digilaitteista ja yhteyksistä, jotta saatiin tietoa digitaalisten välineiden saatavuudesta tai vastaavasti tietoa siitä, miksi eivät ko. laitteita ja palveluita käytä. Lisäksi selvitettiin vastaajien omaa osaamista sekä laitteiden ja sähköisten palveluiden käyttöä arjessa. Kolmantena kokonaisuutena kartoitettiin digitaitoihin liittyvän ohjauksen ja tuen tarvetta sekä sitä, mistä vastaajat saavat apua digiasioissa. Näiden tietojen avulla voidaan tunnistaa sekä vahvuuksia että mahdollisia tuen tarpeita digitaitojen kehittämisessä.

3.1.1 Käytössä olevat laitteet ja yhteydet

Vastaajilla oli käytössään monipuolisesti digitaalisia laitteita. Yleisimpiä olivat älypuhelin (70 %:lla) sekä tietokone (56 %:lla). Myös tavallinen puhelin (48 %:lla), patteriradio (47 %:lla) ja tabletti (35 %:lla) olivat monien käytössä. Vain 2,2 prosentilla vastaajista ei ollut käytössään mitään kyselyssä mainituista laitteista. Tämä viittaa siihen, että digitaalisten laitteiden käyttö on ikääntyneiden kuntalaisten keskuudessa varsin yleistä.

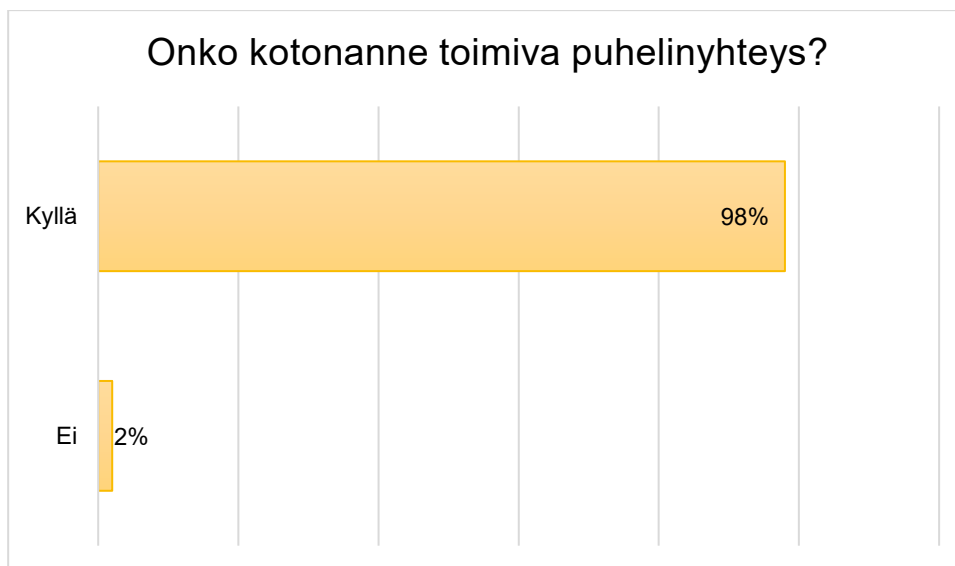
Kuva 1. Kysymys nro 6: Mitä laitteita teillä on käytössänne? Voitte valita useampia vaihtoehtoja.

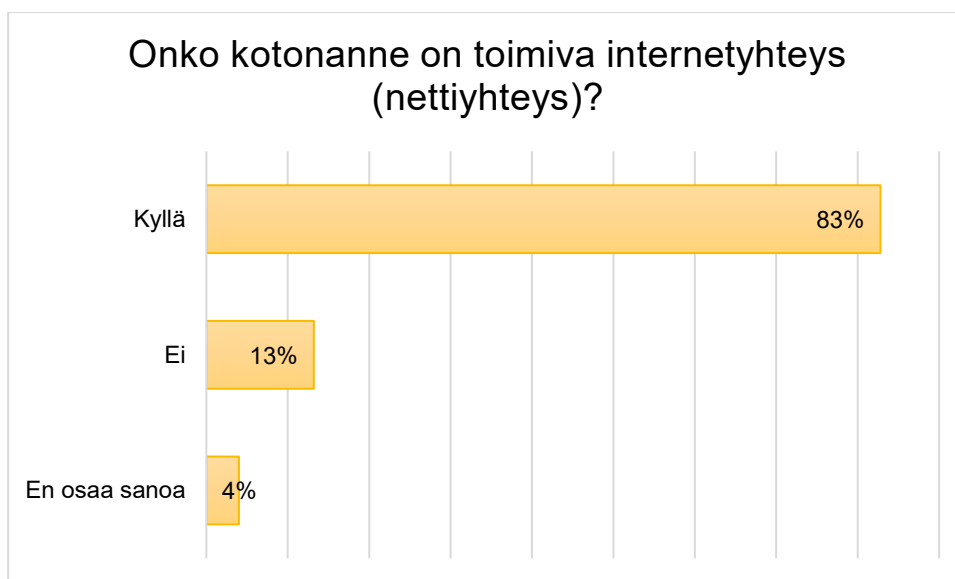
Kuva 2. Kysymys nro 7: En käytä tietokonetta, tablettia tai älypuhelinta, koska...

Vastaajien avoimissa vastauksissa esiin tuomat syyt digitaalisten laitteiden käyttämättömyyteen liittyivät sekä taloudellisiin että henkilökohtaisiin tekijöihin. Osa vastaajista koki laitteiden tai niiden käytöstä aiheutuvien kustannusten olevan liian suuria. Lisäksi huoli tietoturvasta ja mahdollisuudesta joutua huijauksen kohteeksi vähensi halukkuutta käyttää digitaalisia laitteita. Joissakin tapauksissa digiasioiden hoitaminen oli siirtynyt puolisolalle, jolloin omalle käytölle ei nähty tarvetta. Käyttöä rajoittivat myös heikot verkkoyhteydet. Osa vastaajista puolestaan kertoi, ettei osaa käyttää älypuhelinta, tietokonetta tai tablettia eikä myöskään halua opetella niiden käyttöä.

Lähes kaikilla vastaajilla oli käytössään toimiva puhelinyhteys (98 %:lla), ja valtaosalla myös internetyhteys (83 %:lla), vaikkakaan 4 % ei osannut arvioida nettiyhteyden olemassaoloa. Puhelinyhteyden olemassaolon kysymys saattoi olla myös harhaanjohtava, mikäli vastaaja on ymmärtänyt puhelinyhteyden tarkoittavan perinteistä "lankapuhelinyhteyttä". Sähköpostiosoite oli käytössä 65 % vastaajista, 11 % sähköposti oli olemassa mutta sen käyttö ei sujunut, ja 22 % ei ollut sähköpostiosoitetta lainkaan. En osaa sanoa -vastauksia oli 7 kappaletta.

Kuva 3. Kysymys nro 8: Onko kotonanne toimiva puhelinyhteys? Pystyttkö kotoanne soittamaan ja vastaamaan puheluihin?

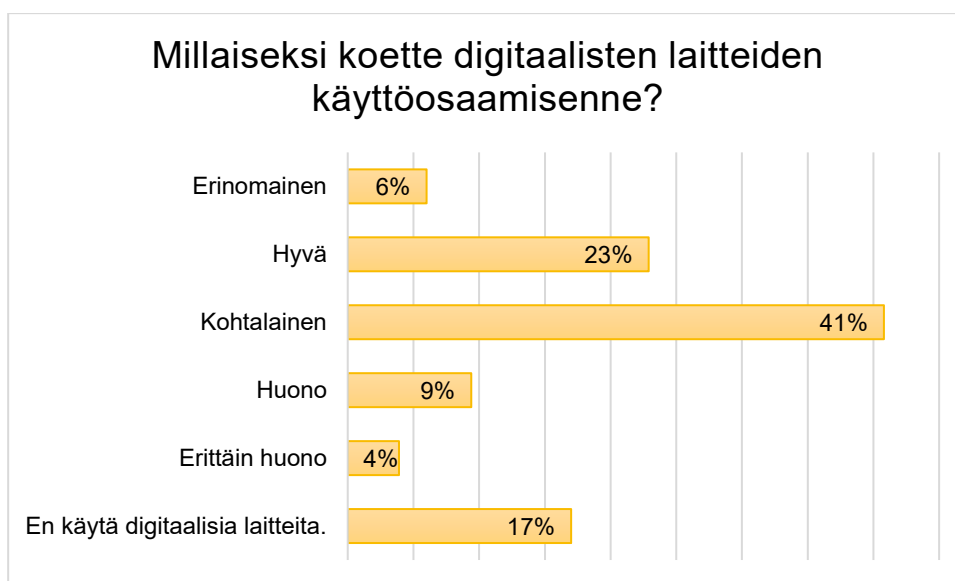
Kuva 4. Kysymys nro 9: Onko kotonanne on toimiva internetyhteys (nettiyhteys)?

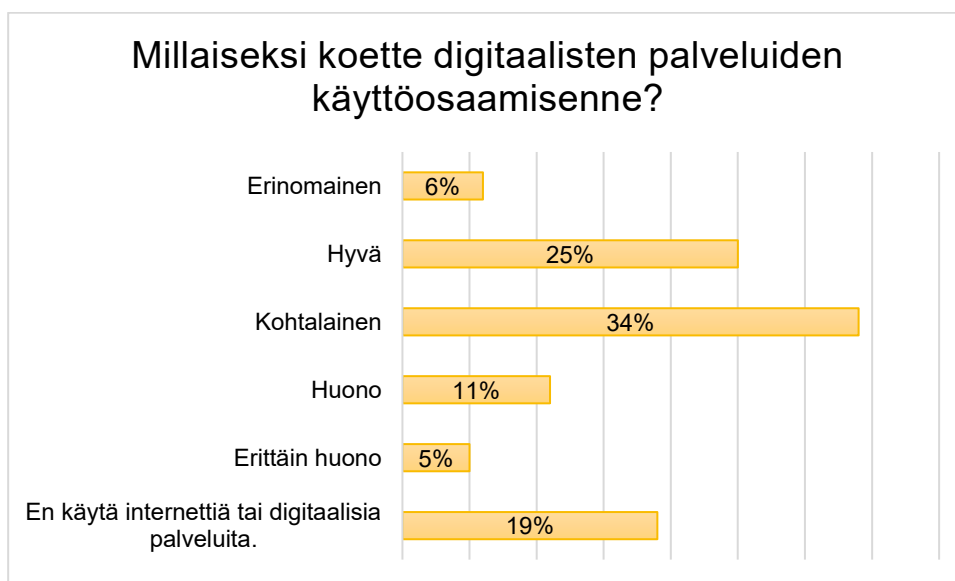
Kuva 5. Kysymys nro 10: Onko teillä käytössänne sähköposti?

3.2 Osaaminen ja laitteiden käyttö

Kyselyn perusteella vastaajat arvioivat sekä digitaalisten laitteiden että digitaalisten palveluiden käyttöosaamisensa pääosin vähintään kohtalaiseksi. Yleisin arvio oli kohtalainen osaaminen sekä laitteiden (41 %:lla) että digitaalisten palveluiden käytössä (34 %:lla). Hyväksi tai erinomaiseksi osaamisensa arvioi noin kolmannes vastaajista. Toisaalta osa vastaajista koki osaamisensa heikoksi tai erittäin heikoksi, ja lähes viidennes ilmoitti, ettei käytä digitaalisia laitteita (17 %) tai sähköisiä palveluita (19 %) lainkaan. Tulokset osoittavat, että digitaitojen taso vaihtelee ikääntyneiden kuntalaisten keskuudessa, mutta valtaosalla on vähintään perustaidot digitaalisten laitteiden ja palveluiden käyttöön.

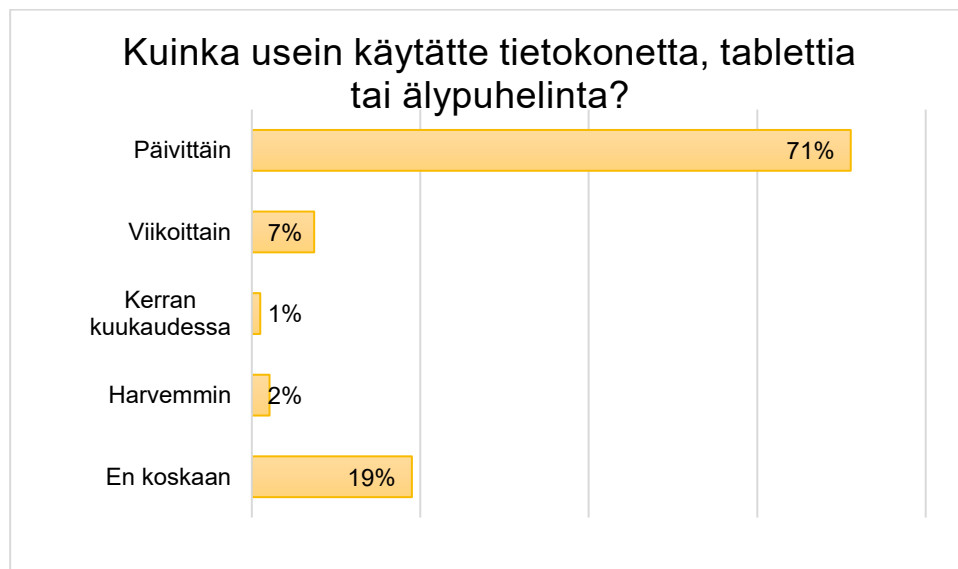

Kuva 6. Kysymys nro 11: Millaiseksi koette digitaalisten laitteiden käyttöosaamisenne? Digitaalisilla laitteilla tarkoitetaan älypuhelimia, tabletteja ja tietokoneita.

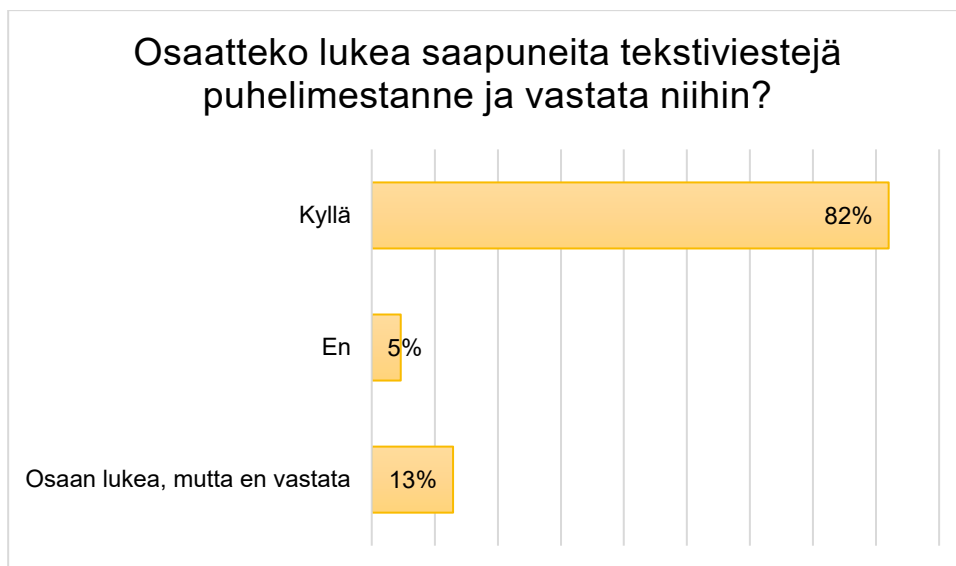

Kuva 7. Kysymys nro 12: Millaiseksi koette digitaalisten palveluiden käyttöosaamisenne? Digitaalisilla palveluilla tarkoitetaan internetissä tapahtuvaa sähköistä asiointia erilaisissa palveluissa tai tiedon hakemista internetistä.

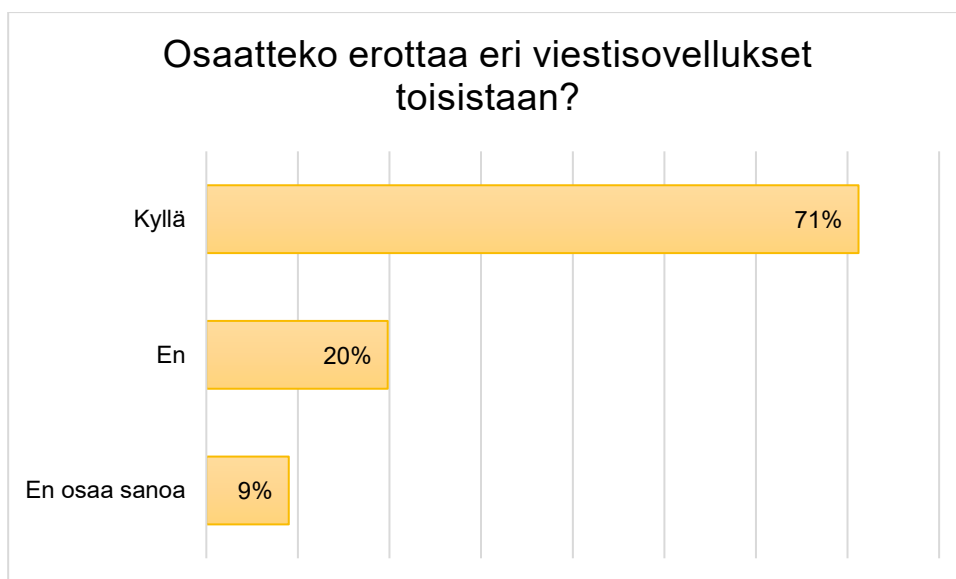
Kyselyn perusteella digilaitteiden käyttö on yli 65-vuotiaiden vastaajien keskuudessa varsin yleistä. Valtaosa vastaajista (71 %) käyttää tietokonetta, tablettia tai älypuhelinta päivittäin, kun taas 19 prosenttia ei käytä niitä lainkaan. Perustason digitaidot olivat pääosin hyvällä tasolla, sillä 82 prosenttia vastaajista osasi lukea puhelimeensa saapuneita tekstiviestejä ja vastata niihin. Lisäksi 71 prosenttia kertoi osaavansa erottaa eri viestisovellukset toisistaan. Tulokset osoittavat, että suurimmalla osalla vastaajista on käytössä digilaitteita ja he hallitsevat tavallisimmat digitaaliseen viestintään liittyvät taidot. Samalla kuitenkin noin viidennes vastaajista kohtaa edelleen haasteita digilaitteiden käytössä tai ei käytä niitä lainkaan, mikä korostaa digituen ja -ohjauksen merkitystä.

Kuva 8. Kysymys nro 13: Kuinka usein käytätte tietokonetta, tablettia tai älypuhelinta?

Kuva 9. Kysymys nro 14: Osaatteko lukea saapuneita tekstiviestejä puhelimestanne ja vastata niihin?

Kuva 10. Kysymys nro 15: Osaatteko erottaa eri viestisovellukset toisistaan? Esim. tekstiviesti, WhatsApp, Messenger jne.

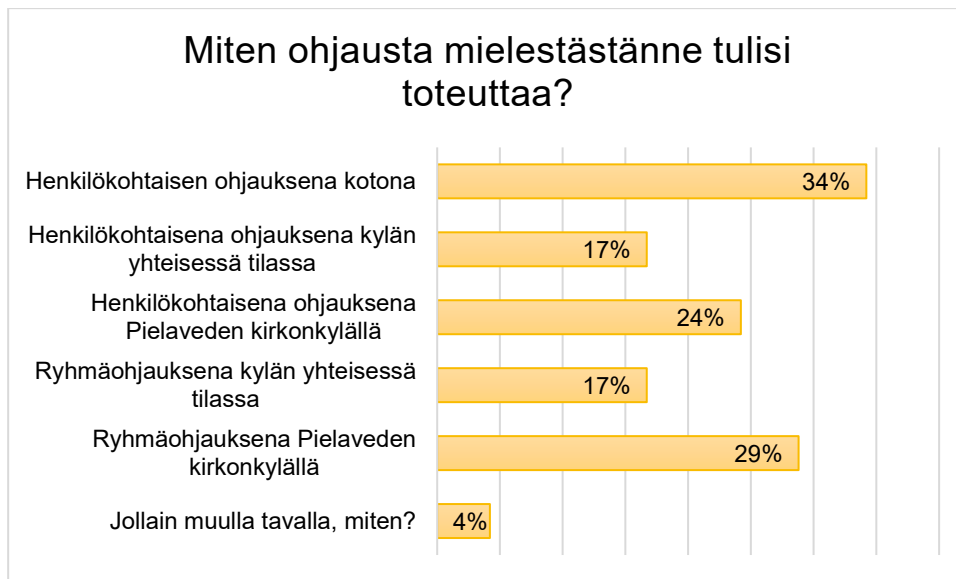
3.3 Ohjaus ja tuki

Kyselyn perusteella digiohjaukselle on selkeä tarve erityisesti julkisten verkkopalveluiden, turvallisen verkkoasioinnin sekä pankkipalveluiden käytössä. Eniten neuvontaa toivottiin julkisten palveluiden käyttöön, kuten ajanvarauksiin ja viranomaisasiointiin (39 %), sekä turvalliseen internetissä asiointiin ja ostamiseen (36 %). Lisäksi ohjausta kaivattiin pankkipalveluiden käyttöön (20 %), sähköpostiin (19 %) ja tiedonhakuun internetistä (19 %).

Ohjauksen toteutustavaksi toivottiin ensisijaisesti henkilökohtaista neuvontaa, erityisesti kotona annettavaa opastusta (34 %). Myös ryhmäohjaukselle ja henkilökohtaiselle opastukselle Pielaveden kirkonkylällä oli kysyntää. Koulutusten osalta vastaajat suosivat selkeästi lyhyitä, tiettyyn aiheeseen keskittyviä opastustuokioita (90 %) pitkien kurssien sijaan. Tulosten perusteella ikääntyneet kuntalaiset arvostavat käytännönläheistä, helposti saavutettavaa ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaavaa digiohjausta.

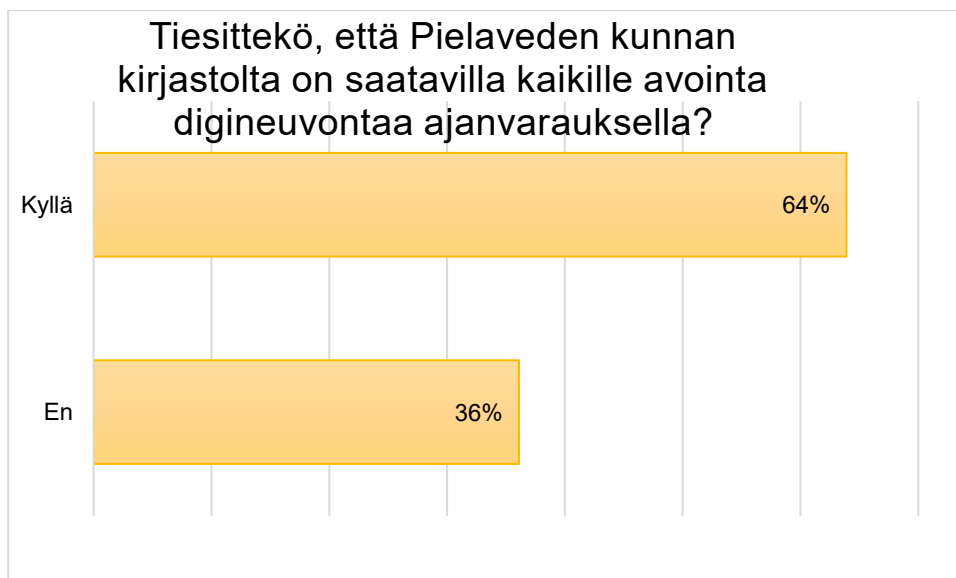
Kuva 11. Kysymys nro 16: Mihin seuraavista asioista toivoisitte ohjausta ja neuvontaa digiasioissa? Voitte valita useita vaihtoehtoja.

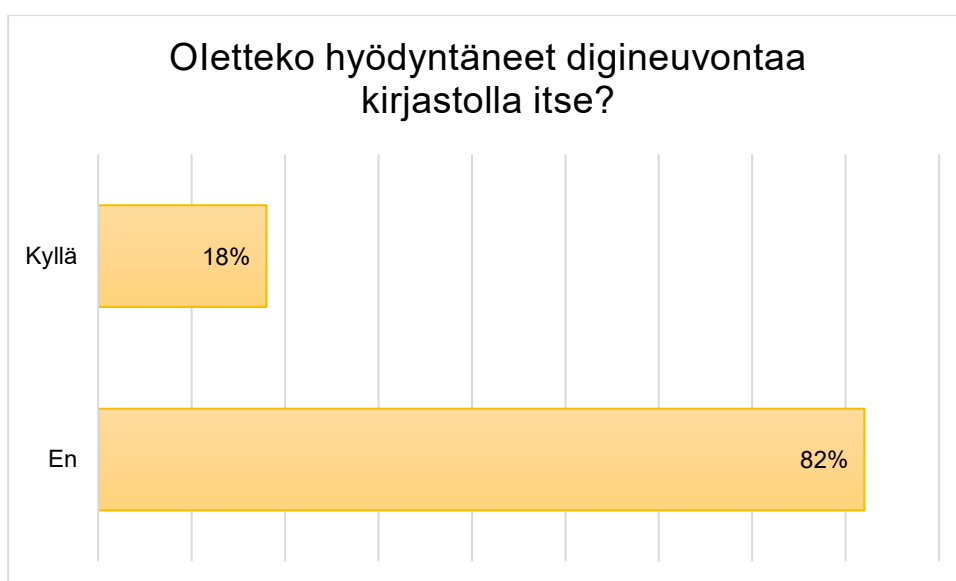
Kuva 12. Kysymys nro 17: Miten ohjausta mielestänne tulisi toteuttaa?

Kuva 13. Kysymys nro 18: Minkä kestoista ohjauksen tulisi mielestänne olla?

Kuva 14. Kysymys nro 19: Tiesittekö, että Pielaveden kunnan kirjastolta on saatavilla kaikille avointa digineuvontaa ajanvarauksella?

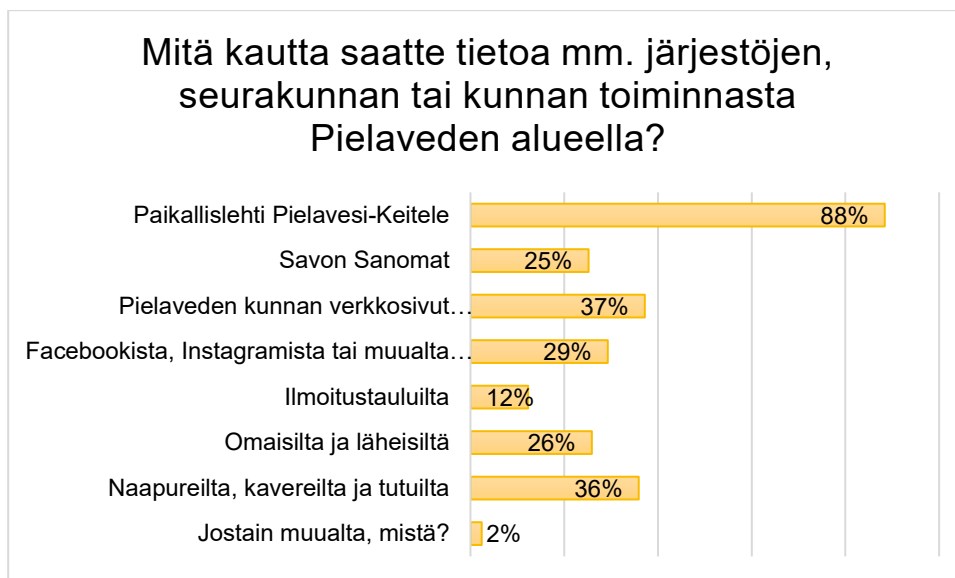
Kuva 15. Kysymys nro 20: Oletteko hyödyntäneet digineuvontaa kirjastolla itse?

4 OSALLISUUS

Osallisuutta kartoitettiin kyselyssä useasta eri näkökulmasta. Kysymyksillä selvitettiin, miten ikääntyneet kuntalaiset saavat tietoa alueen toiminnasta ja palveluista, kuinka aktiivisesti he osallistuvat vapaa-ajan toimintaan, sekä kokevatko he alueella olevan tarjolla omaan toimintakykyynsä sopivia harrastus-, tapahtuma- ja kohtaamismahdollisuuksia. Lisäksi kartoitettiin mahdollisuuksia osallistua itseä kiinnostavaan toimintaan, osallistumista rajoittavia tekijöitä, tarvetta nykyistä suuremmalle mielekkäälle tekemiselle sekä yhteisölliseen toimintaan osallistumista yhdistysten, seurojen ja vapaaehtoistyön kautta. Näiden kysymysten avulla pyrittiin muodostamaan kokonaiskuva ikääntyneiden kuntalaisten osallisuuden kokemuksista, osallistumismahdollisuuksista ja yhteisöllisyydestä.

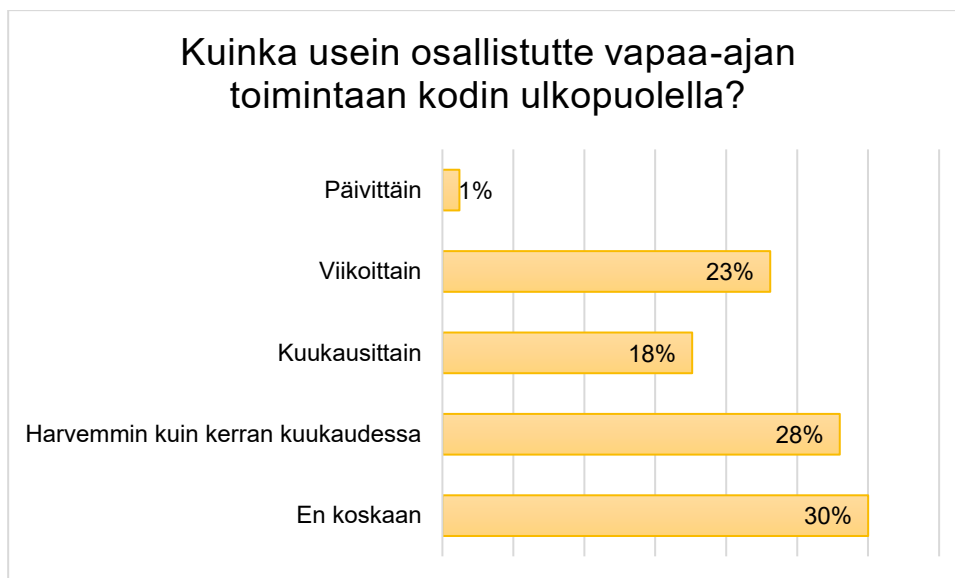
4.1 Tiedonsaanti ja osallistuminen vapaa-ajan toimintaan

Kyselyn perusteella ikääntyneet kuntalaiset saavat tietoa järjestöjen, seurakunnan ja kunnan toiminnasta ensisijaisesti Pielavesi-Keitele-paikallislehden kautta, jonka ilmoitti tiedonlähteekseen peräti 88 % vastaajista. Muita merkittäviä tiedonlähteitä olivat Pielaveden kunnan verkkosivut (37 %), naapurit, kaverit ja tutut (36 %) sekä sosiaalinen media kuten Facebook ja Instagram (29 %). Lisäksi tietoa saatiin omilta ja läheisiltä (26 %) sekä Savon Sanomista (25 %). Ilmoitustaulujen merkitys tiedonvälityksessä oli vähäisempi (12 %). Tulokset osoittavat, että perinteinen paikallislehti on ikääntyneille edelleen selvästi tärkein tiedotuskanava, mutta myös sähköiset viestintäkanavat ja henkilökohtaiset verkostot ovat merkittävässä roolissa tiedon saannissa.

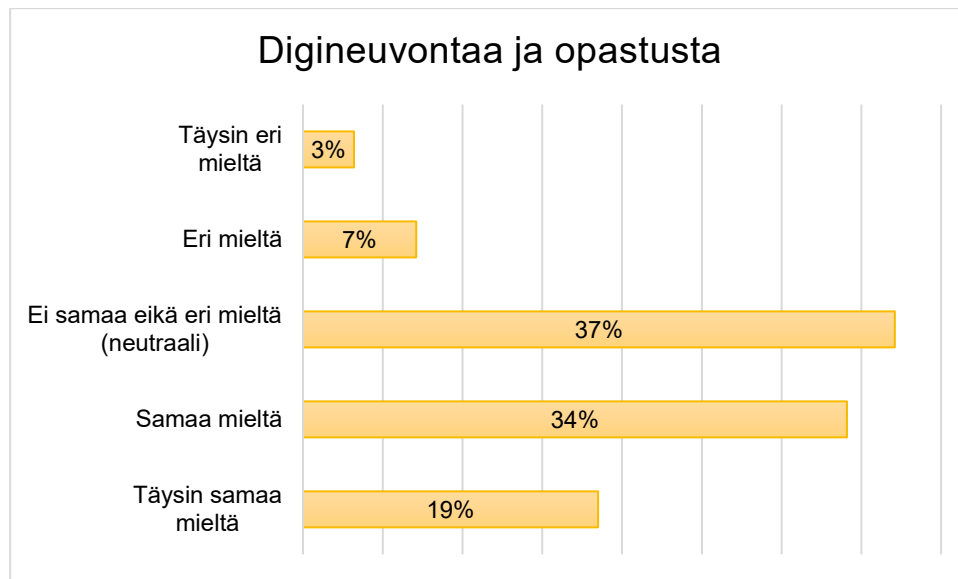
Kuva 16. Kysymys nro 21: Mitä kautta saatte tietoa mm. järjestöjen, seurakunnan tai kunnan toiminnasta Pielaveden alueella? Voitte valita useita vaihtoehtoja.

Kyselyn tulosten perusteella osallistuminen kodin ulkopuoliseen vapaa-ajan toimintaan vaihteli melko paljon vastaajien välillä. Säännöllisesti toimintaan osallistuvia oli verrattain vähän: viikoittain osallistui 23 % ja kuukausittain 18 % vastaajista. Sen sijaan 28 % osallistui toimintaan harvemmin kuin kerran kuukaudessa, ja 30 % ei osallistunut vapaa-ajan toimintaan kodin ulkopuolella lainkaan. Tulokset osoittavat, että vaikka osa ikääntyneistä kuntalaisista osallistuu aktiivisesti erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin, merkittävä osa osallistuu niihin vain satunnaisesti tai ei lainkaan. Tämä korostaa tarvetta tunnistaa osallistumista rajoittavia tekijöitä ja kehittää toimintaa entistä saavutettavammaksi ja kiinnostavammaksi.

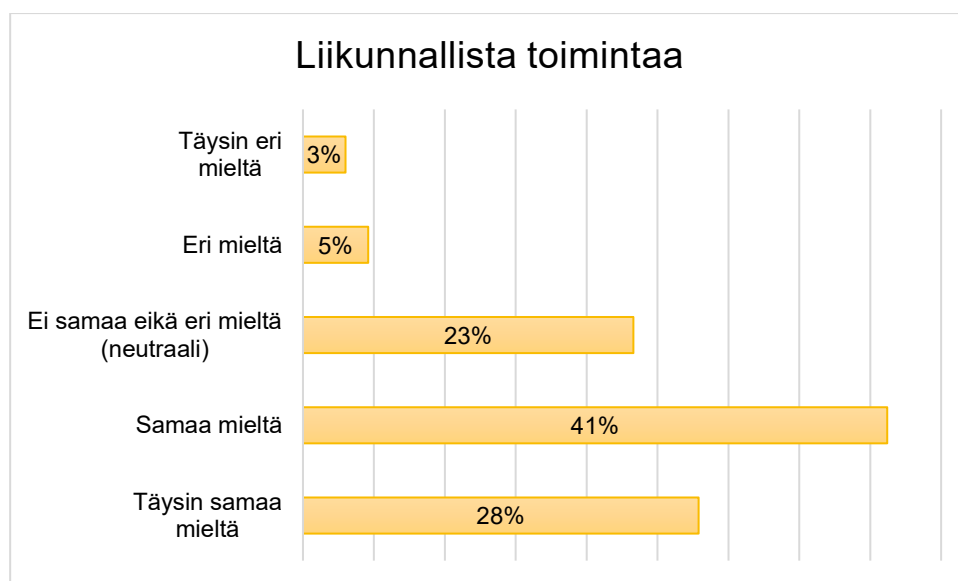

Kuva 17. Kysymys nro 22: Kuinka usein osallistutte vapaa-ajan toimintaan kodin ulkopuolella? Esimerkiksi kunnan, seurakunnan tai järjestöjen tilaisuudet, tapahtumat tai kerhot.

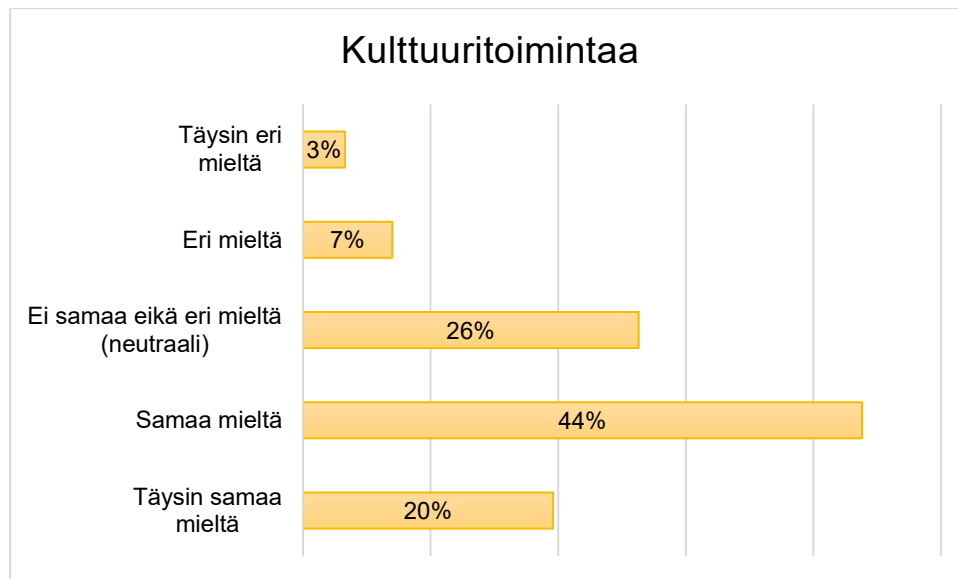
Kyselyn perusteella vastaajat arvioivat Pielaveden palvelu- ja toimintatarjonnan pääosin myönteisesti. Erityisen tyytyväisiä oltiin liikunnallisiin harrastusmahdollisuuksiin (69 %) sekä tapahtumatarjontaan (68 %). Myös kulttuuritoiminnan (64 %) ja digineuvonnan sekä -opastuksen (53 %) saatavuus koettiin pääosin riittäväksi. Yli puolet vastaajista koki ikääntyneille olevan riittävästi mahdollisuuksia tavata muita samanikäisiä (58 %) ja pääsevänsä osallistumaan haluamaansa toimintaan (54 %). Tulosten perusteella Pielaveden palvelut ja osallistumismahdollisuudet vastaavat melko hyvin ikääntyneiden kuntalaisten tarpeisiin, vaikka osa vastaajista kokee edelleen kehittämistarpeita palveluiden saavutettavuudessa ja osallistumisen mahdollisuuksissa.

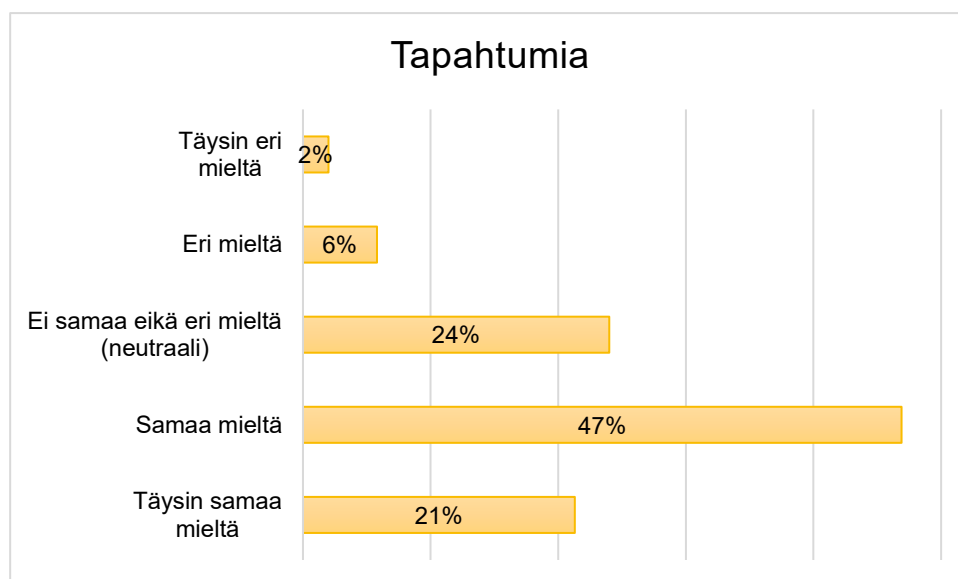
Kuva 18. Kysymys nro 23: Mielestäni Pielaveden alueen palvelutarjonnasta löytyy omaan tasooni ja toimintakykyyni sopivaa digineuvontaa ja opastusta.

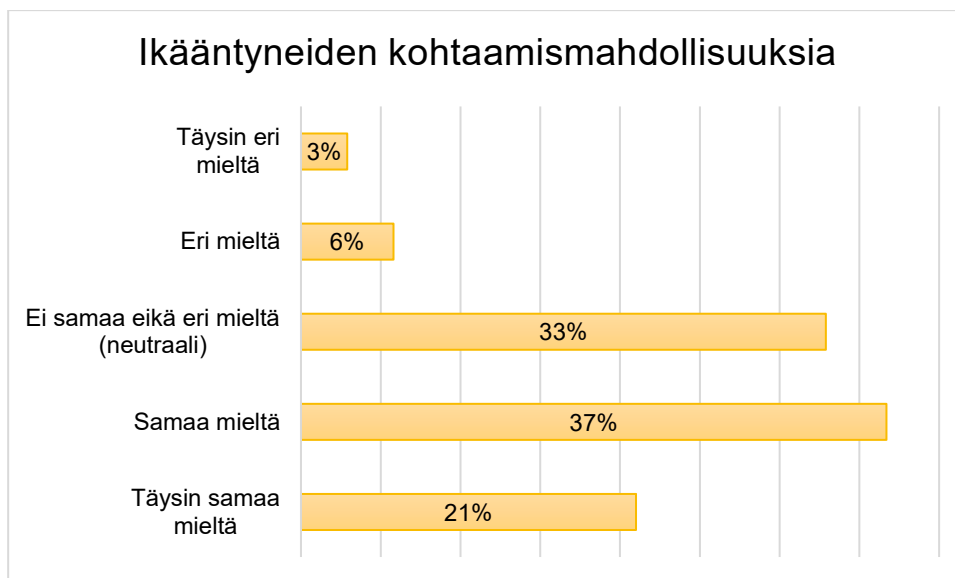
Kuva 19. Kysymys nro 23: Mielestäni Pielaveden alueen palvelutarjonnasta löytyy omaan tasooni ja toimintakykyyni sopivaa liikunnallista toimintaa.

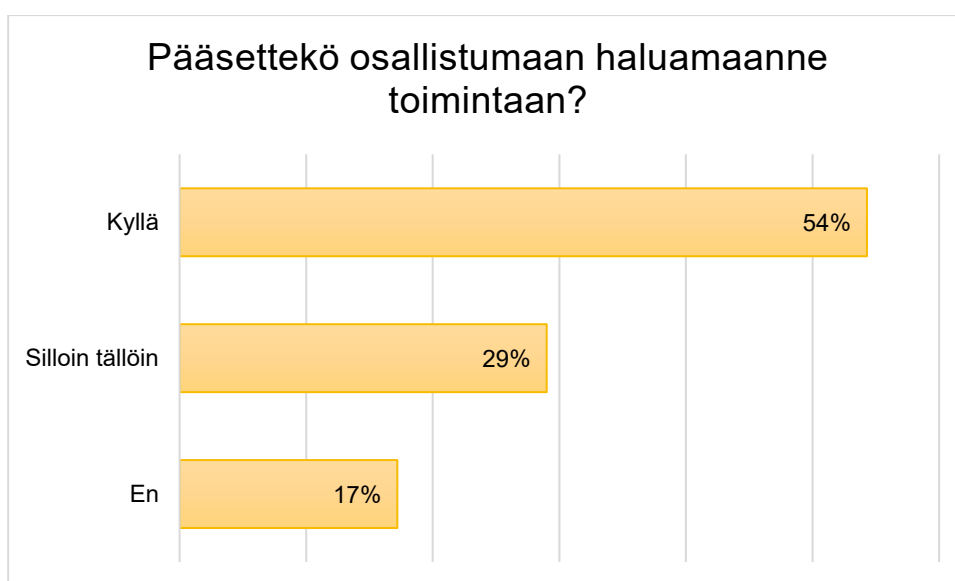
Kuva 20. Kysymys nro 23: Mielestäni Pielaveden alueen palvelutarjonnasta löytyy omaan tasooni ja toimintakykyyni sopivaa kulttuuritoimintaa.

Kuva 21. Kysymys nro 23: Mielestäni Pielaveden alueen palvelutarjonnasta löytyy omaan tasooni ja toimintakykyyni sopivia tapahtumia.

Kuva 22. Kysymys nro 23: Mielestäni Pielaveden alueen palvelutarjonnasta löytyy omaan tasooni ja toimintakykyyni sopivia ikääntyneiden kohtaamismahdollisuuksia.

Kuva 23. Kysymys nro 24: Pääsettekö osallistumaan haluamaanne toimintaan?

Avovastauksissa nousi esiin useita vapaa-ajan toimintaan osallistumista rajoittavia tekijöitä. Yleisimpiä esteitä olivat kulkemiseen liittyvät haasteet, kuten oman auton, ajokortin tai kyydin puuttuminen, pitkät välimatkat sekä julkisen liikenteen vähäisyys. Erityisesti syrjäkylillä asuvat vastaajat kokivat liikkumisen vaikeaksi. Myös terveydelliset syyt, kuten sairaudet, liikuntarajoitteet, näkövamma, kiputilat, korkea ikä ja yleisesti heikentynyt toimintakyky, vaikeuttivat osallistumista. Osa vastaajista tarvitsisi avustajan tai saattajan päästäkseen mukaan toimintaan. Lisäksi osallistumista rajoittivat omaishoitovastuut, läheisten hoitaminen sekä muut elämäntilanteeseen liittyvät tekijät, kuten rajallinen vapaa-aika tai poissaolo paikkakunnalta.

Vastauksissa nousi esiin myös toiminnan sisältöön ja tiedottamiseen liittyviä haasteita. Osa vastaajista koki, ettei sopivaa tai kiinnostavaa toimintaa ollut tarjolla tai ettei toiminnasta saanut riittävästi tietoa. Erityisesti tiedottamisen koettiin painottuvan liikaa sosiaaliseen mediaan, jolloin tieto ei tavoita kaikkia ikääntyneitä kuntalaisia. Lisäksi vastaajat kertoivat, etteivät halua osallistua toimintaan tai viihtyä parhaiten kotona ja omien harrastusten parissa. Tulosten perusteella osallistumisen esteet liittyvät ennen kaikkea liikkumiseen, terveydentilaan, tiedonsaantiin sekä henkilökohtaisiin elämäntilanteisiin. Näihin tekijöihin vaikuttamalla voitaisiin parantaa ikääntyneiden mahdollisuuksia osallistua heille mielekkääseen toimintaan.

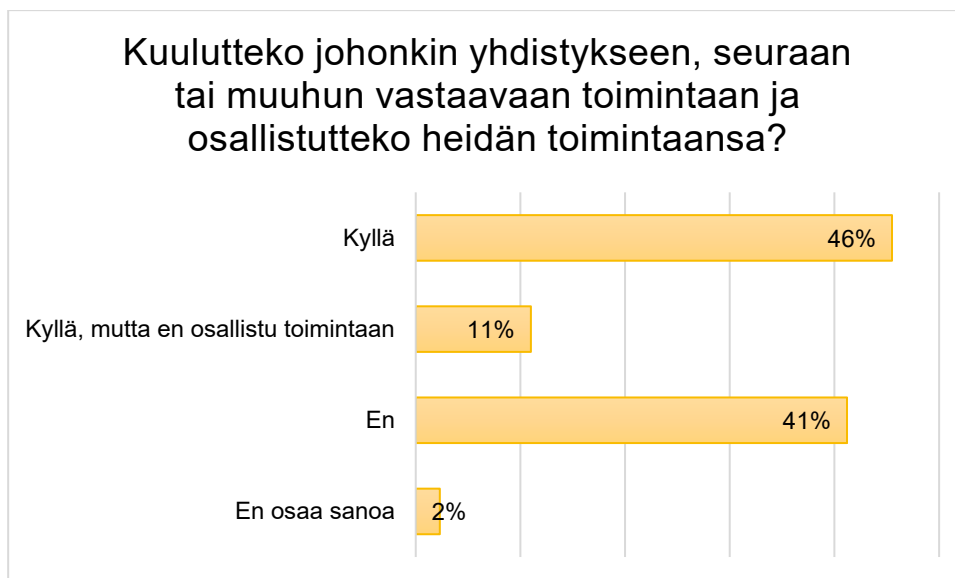
Kyselyn tulosten perusteella osallisuuden kokemukset vaihtelivat vastaajien välillä. Hieman yli puolet vastaajista (52 %) kertoi kaipaavansa joko paljon tai jonkin verran enemmän mielekästä ja omaan toimintakykyyn sopivaa tekemistä arkeensa, kun taas neljännes (25 %) ei kokenut lisätarvetta toiminnalle. Tämä viittaa siihen, että monilla ikääntyneillä on kiinnostusta nykyistä laajempiin osallistumismahdollisuuksiin.

Avovastausten perusteella vastaajat kaipasivat erityisesti yhteisöllistä, matalan kynnyksen ja omaan toimintakykyyn soveltuvaa toimintaa. Toiveissa korostuivat erilaiset liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet, kuten kävelyretket, patikointi, vesivoimistelu, jumppa, jooga ja hiihto. Lisäksi kaivattiin kulttuuri- ja harrastustoimintaa, kuten teatteria, lauluryhmiä, kerhoja, pelejä sekä digilaitteiden käytön opastusta. Moni vastaaja toivoi ennen kaikkea mahdollisuuksia tavata muita ihmisiä, osallistua keskusteluhetkiin, viettää aikaa yhdessä sekä löytää uusia ystäviä tai juttuseuraa. Vastauksissa nousi esiin myös tarve saada toimintaa sivukyliin sekä tukea liikkumiseen ja kuljetuksiin, jotta osallistuminen olisi mahdollista kaikille. Tulokset osoittavat, että ikääntyneet kuntalaiset arvostavat erityisesti yhdessäoloa, aktiivista tekemistä ja helposti saavutettavia osallistumismahdollisuuksia.

Kuva 24. Kysymys nro 26: Kaipaisitteko enemmän mielekästä ja omaan toimintakykyynne sopivaa tekemistä arkeenne?

Yhdistys- ja seuratoimintaan osallistuminen oli melko yleistä. Lähes puolet vastaajista (46 %) kertoi kuuluvansa johonkin yhdistykseen, seuraan tai muuhun vastaavaan toimintaan ja osallistuvansa sen toimintaan. Lisäksi 11 prosenttia kuului johonkin yhdistykseen, mutta ei osallistunut aktiivisesti sen toimintaan. Toisaalta 41 prosenttia vastaajista ei kuulunut mihinkään yhdistykseen tai seuraan. Vapaaehtoistyöhön osallistui lähes kolmannes vastaajista (31 %), kun taas 69 prosenttia ei tehnyt vapaaehtoistyötä. Tulokset osoittavat, että osa ikääntyneistä kuntalaisista osallistuu aktiivisesti yhteisölliseen toimintaan, mutta samalla merkittävä joukko jää toiminnan ulkopuolelle tai kaipaa lisää itselleen sopivaa tekemistä ja osallistumismahdollisuuksia.

Kuva 25. Kysymys nro 28: Kuulutteko johonkin yhdistykseen, seuraan tai muuhun vastaavaan toimintaan ja osallistutteko heidän toimintaansa?

Kuva 26. Kysymys nro 29: Teettekö itse vapaaehtoistyötä yhdistyksessä, seurassa tai muussa vastaavassa toiminnassa?

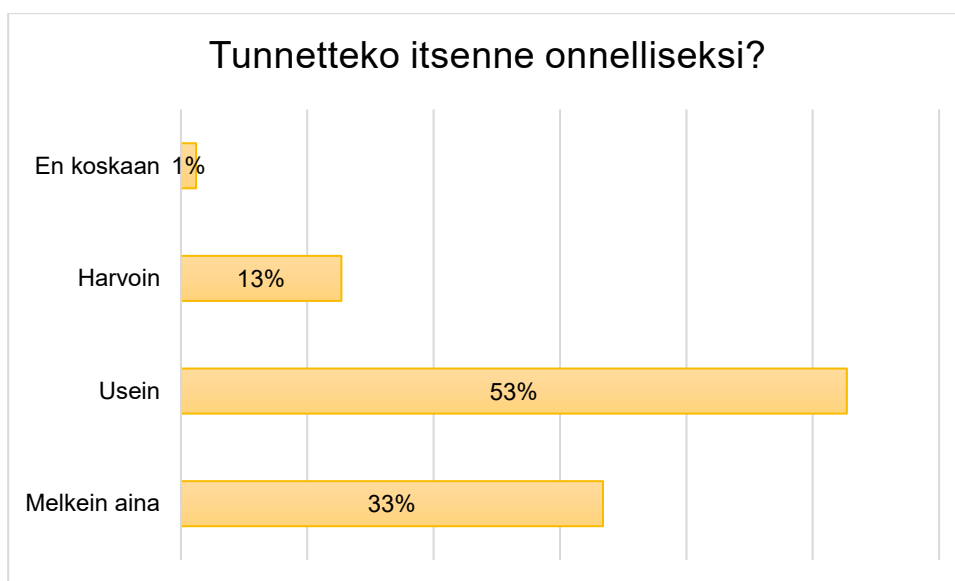
5 TURVALLISUUDEN TUNNE

Tämän osa-alueen kysymyksillä kartoitettiin ikääntyneiden kuntalaisten kokemaa hyvinvointia, onnellisuutta, yksinäisyyttä ja turvallisuuden tunnetta sekä tietoisuutta tarjolla olevasta tuesta. Lisäksi selvitettiin, mistä vastaajat saavat apua tarvitessaan, ja millaisia huolia tai turvattomuuden tunteita heillä on liittyen esimerkiksi omaan tulevaisuuteensa, terveystalveluiden saatavuuteen, avun saamiseen hätätilanteissa sekä oman asuinalueensa ja yhteiskunnan turvallisuuteen. Kysymysten tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva ikääntyneiden kuntalaisten hyvinvoinnista, arjen turvallisuudesta ja tuen saatavuudesta.

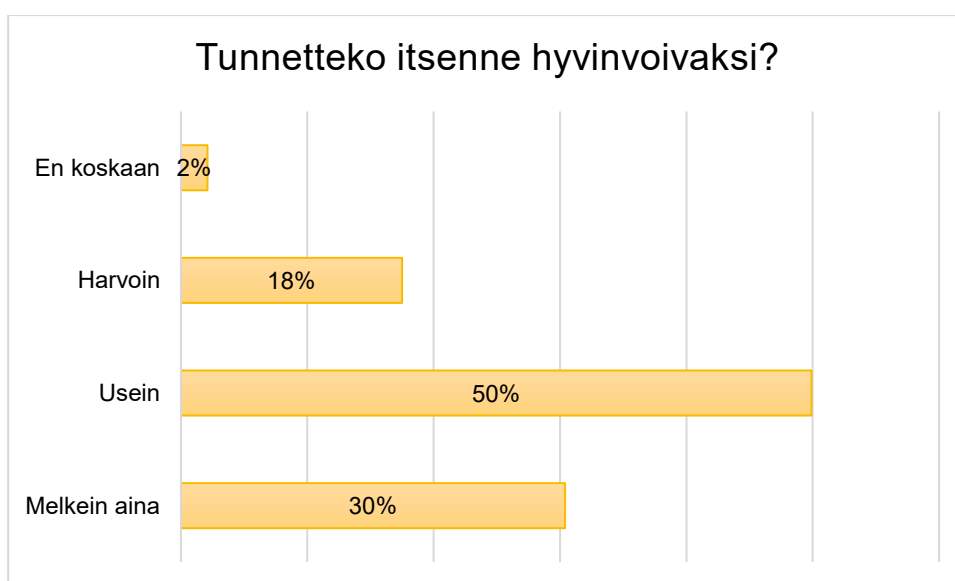
5.1 Oma hyvinvointi, turvallisuus ja avun saaminen

Kyselyn perusteella vastaajien kokemus omasta hyvinvoinnistaan, onnellisuudestaan ja turvallisuudestaan oli pääosin myönteinen. Valtaosa vastaajista tunsi itsensä onnelliseksi vähintään usein: 53 prosenttia ilmoitti olevansa onnellinen usein ja 33 prosenttia melkein aina. Myös hyvinvoinnin kokemukset olivat vahvoja, sillä 50 prosenttia koki itsensä hyvinvoivaksi usein ja 30 prosenttia melkein aina. Yksinäisyyden kokemukset olivat melko vähäisiä. Suurin osa vastaajista kertoi tuntevansa itsensä yksinäiseksi joko harvoin (42 %) tai ei koskaan (39 %), mutta lähes viidennes (19 %) koki yksinäisyyttä usein tai melkein aina.

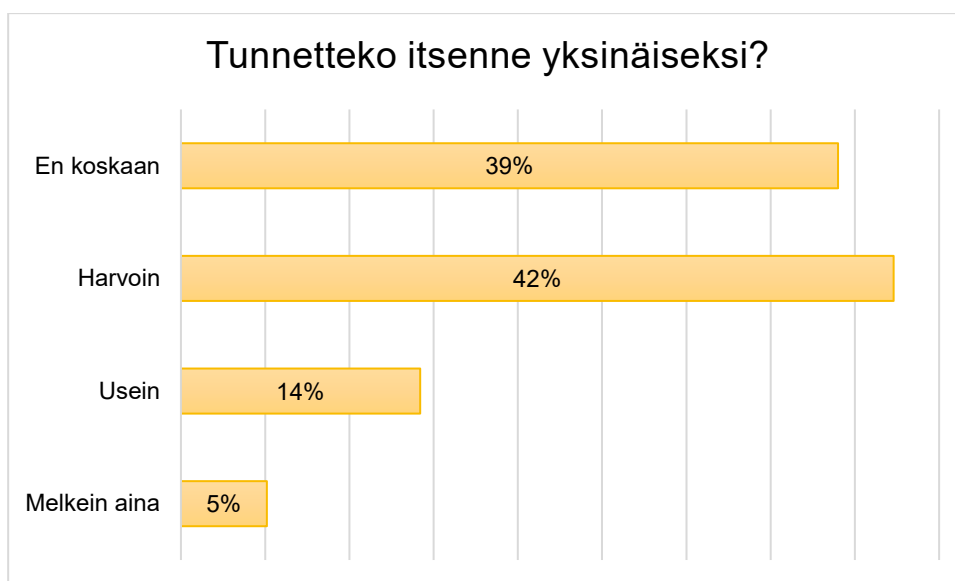
Turvallisuuden tunne oli vastaajien keskuudessa vahva: yli puolet (55 %) ei kokenut itseään turvattomaksi koskaan ja 36 prosenttia vain harvoin. Vain 9 prosenttia vastaajista koki turvattomuutta usein tai melkein aina. Tulokset osoittavat, että suurin osa ikääntyneistä kuntalaisista kokee elämänlaatunsa, hyvinvointinsa ja turvallisuudentunteensa hyväksi. Samalla vastauksista nousee esiin yksinäisyyttä ja turvattomuutta kokeva pienempi ryhmä, jonka tarpeisiin vastaaminen on tärkeää osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

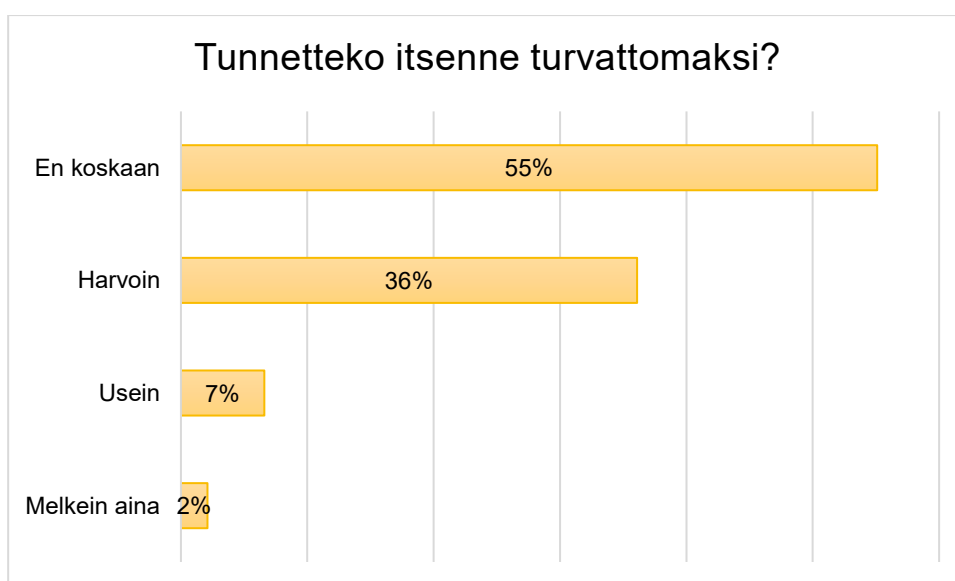
Kuva 27. Kysymys nro 30: Tunnetteko itsenne onnelliseksi? Miettikää tuntemuksianne viimeisen 12 kuukauden ajalta. Rastittakaa sopiva vaihtoehto.

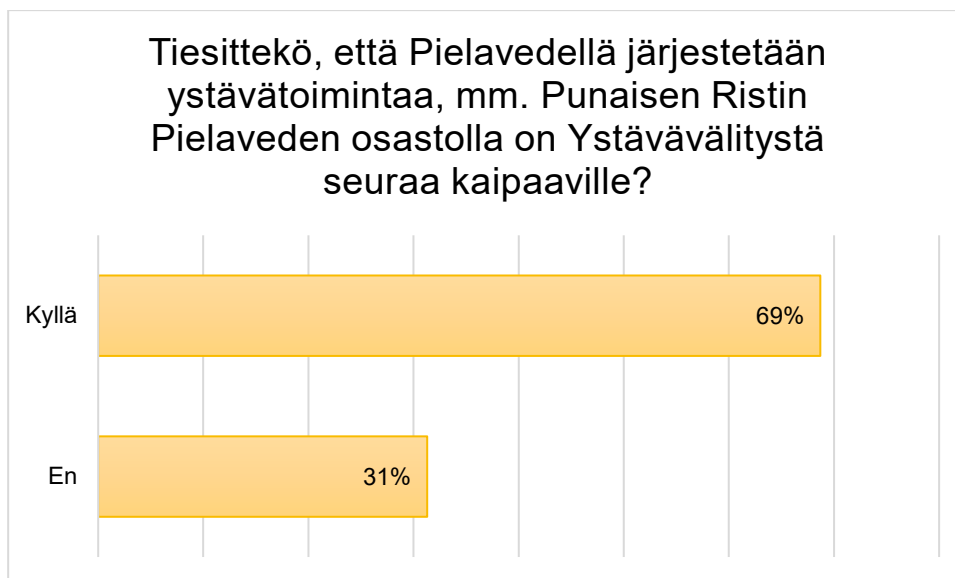
Kuva 28. Kysymys nro 30: Tunnetteko itsenne hyvinvoivaksi? Miettikää tuntemuksianne viimeisen 12 kuukauden ajalta. Rastittakaa sopiva vaihtoehto.

Kuva 29. Kysymys nro 30: Tunnetteko itsenne yksinäiseksi? Miettikää tuntemuksianne viimeisen 12 kuukauden ajalta. Rastittakaa sopiva vaihtoehto.

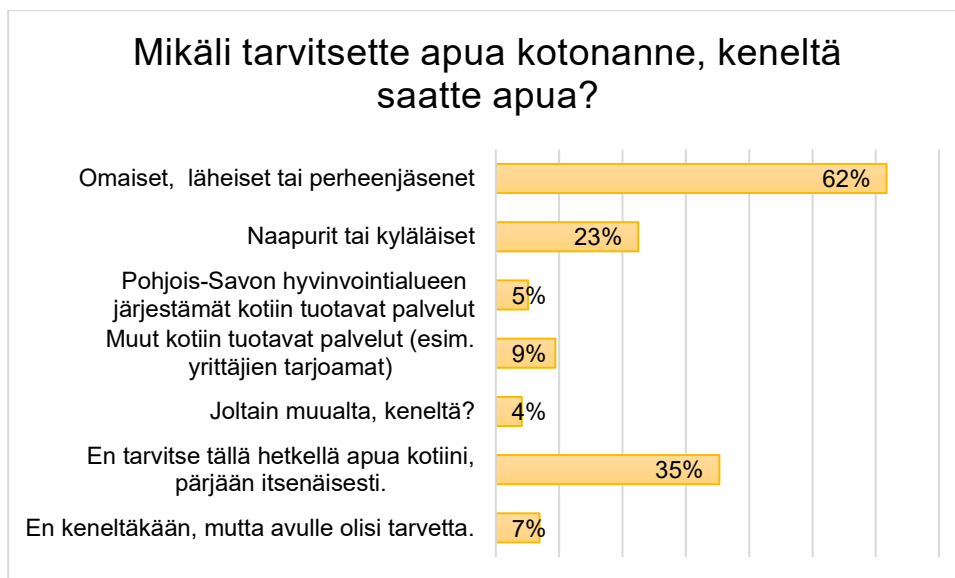

Kuva 30. Kysymys nro 30: Tunnetteko itsenne turvattomaksi? Miettikää tuntemuksianne viimeisen 12 kuukauden ajalta. Rastittakaa sopiva vaihtoehto.

Kuva 31. Kysymys nro 31: Tiesittekö, että Pielavedellä järjestetään ystävätoimintaa, mm. Punaisen Ristin Pielaveden osastolla on Ystävävälitystä seuraa kaipaaville?

Kyselyn perusteella apua arjessa saadaan ensisijaisesti omilta läheisiltä. Lähes kaksi kolmesta vastaajasta (62 %) ilmoitti saavansa tarvittaessa apua omaisilta, läheisiltä tai perheenjäseniltä. Myös naapurit ja kyläläiset muodostavat tärkeän tukiverkoston, sillä 23 prosenttia vastaajista turvautuu heidän apuunsa. Yli kolmannes vastaajista (35 %) kertoi pärjäävänsä tällä hetkellä itsenäisesti ilman kotiin saatavaa apua. Huolestuttavaa kuitenkin on, että 7 prosenttia vastaajista ilmoitti tarvitsevänsä apua, mutta ei saanut sitä keneltäkään. Tulokset korostavat läheisten merkitystä ikääntyneiden arjen tukena sekä tarvetta varmistaa, että apua tarvitsevat kuntalaiset tavoittavat tarvitsemansa palvelut ja tukiverkostot.

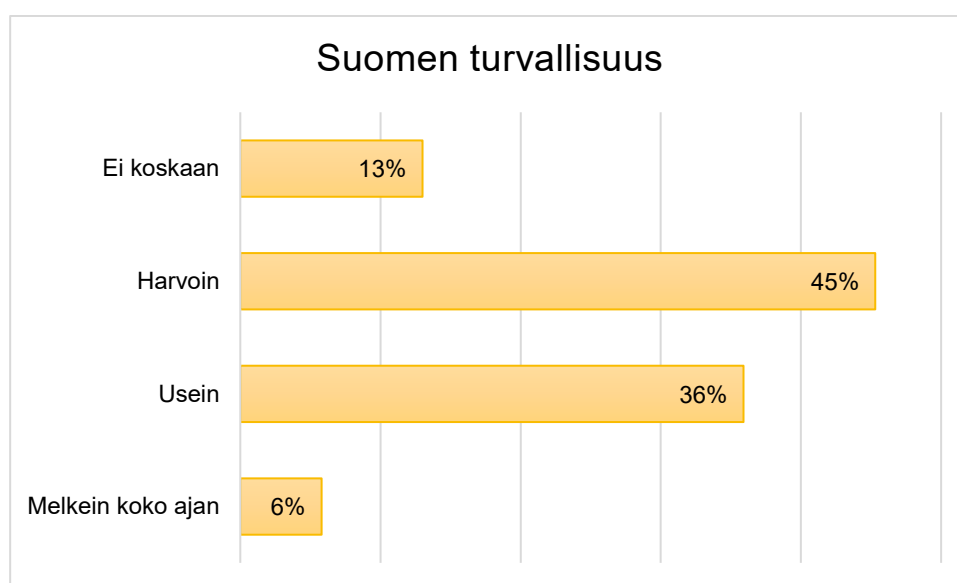

Kuva 32. Kysymys nro 32: Mikäli tarvitsette apua kotonanne, keneltä saatte apua?

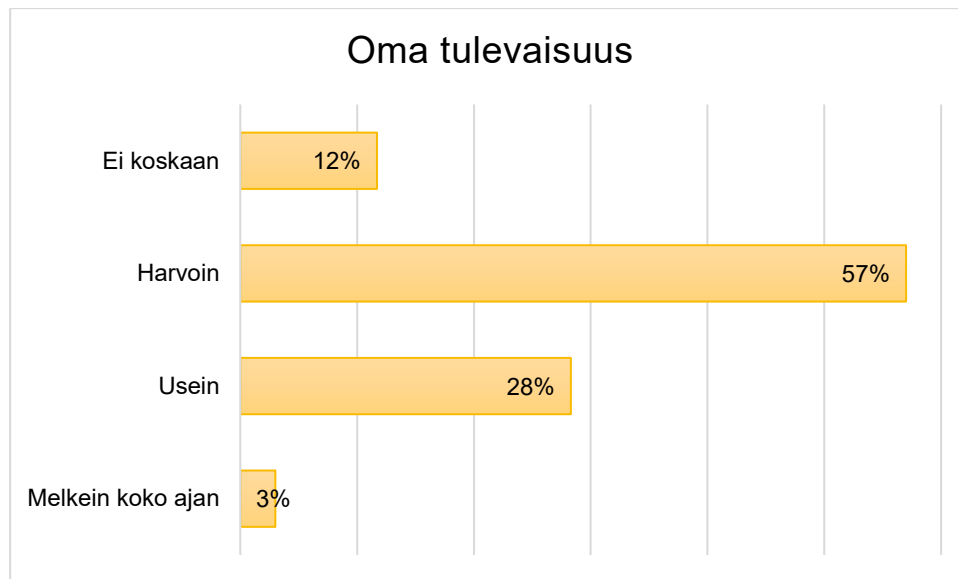
Avovastausten perusteella arjen avun ja tuen lähteet olivat monipuolisia. Vastaajat saivat apua erityisesti puolisoilta, läheisiltä, ystäviltä ja naapureilta, mutta myös henkilökohtaisilta avustajilta sekä erilaisilta yhdistyksiltä ja yhteisöiltä. Lisäksi moni hyödynsi yksityisiä palveluntuottajia esimerkiksi siivouksessa, kotiapu-, talonmies- ja lumitöissä sekä ruokapalveluissa. Vastauksissa mainittiin myös asumispalveluiden ohjaajat, liikkuva sairaala ja veteraanijärjestöt. Tulokset osoittavat, että ikääntyneiden arjessa epävirallinen tuki läheisiltä ja naapureilta sekä yksityisten palveluiden käyttö täydentävät merkittävästi julkisten palveluiden tarjoamaa apua.

Avovastauksissa korostui erityisesti tarve siivous- ja kotiapuun, kuljetuspalveluihin sekä erilaisiin kodin ylläpitotöihin. Vastaajat kaipasivat apua esimerkiksi siivoukseen, ikkunoiden pesuun, saunan pesuun, pihatöihin, nurmikon leikkuuseen, polttopuiden tekoon ja kantamiseen sekä pieniin korjaus- ja remonttistöihin. Moni toi esiin myös tarpeen saada kyytiä kauppaan, apteekkiin, pankkiin, terveystieteisiin tai muihin asiointikohteisiin. Lisäksi toivottiin apua ruoanlaittoon, ruokapalveluihin, ulkoiluun, digiasioihin sekä turvalliseen liikkumiseen. Osalla vastaajista avuntarve liittyi omaan tai läheisen sairauteen, näkövammaan tai omaishoitotilanteeseen. Vastaukset osoittavat, että ikääntyneiden kuntalaisten tuen tarpeet painottuvat arjen käytännön askareisiin, liikkumisen mahdollistamiseen sekä kotona asumisen tukemiseen.

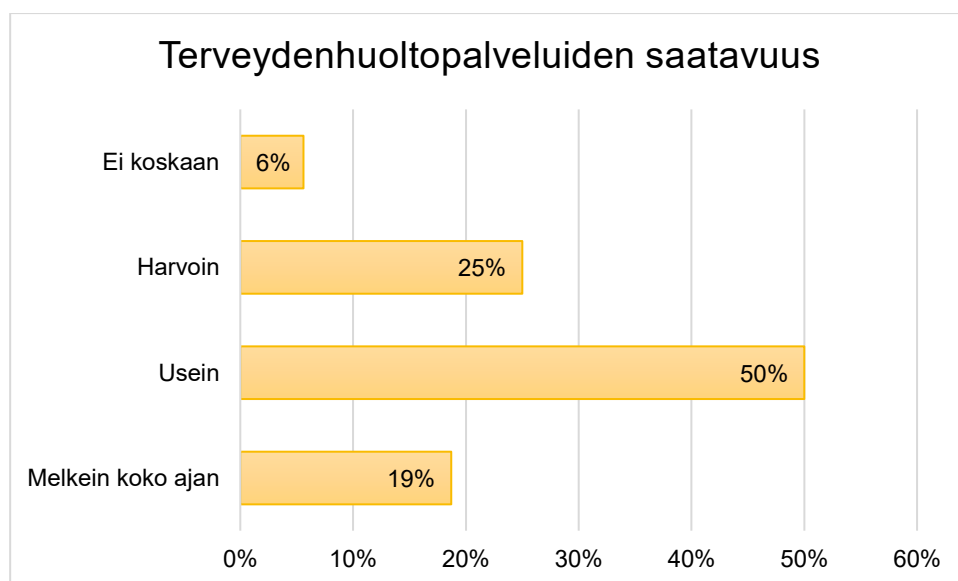
Kyselyn perusteella vastaajien huolenaiheet liittyivät erityisesti terveydenhuoltopalveluiden saatavuuteen, Suomen turvallisuuteen ja omaan tulevaisuuteen. Selvästi eniten huolta aiheutti terveydenhuoltopalveluiden saatavuus, sillä 69 prosenttia vastaajista kertoi sen aiheuttavan huolta usein tai lähes koko ajan. Suomen turvallisuus aiheutti huolta usein tai lähes koko ajan 42 prosentille vastaajista, kun taas oma tulevaisuus huolestutti vastaavalla tavalla 31 prosenttia vastaajista. Tulokset osoittavat, että ikääntyneiden kuntalaisten kokemat huolet liittyvät ennen kaikkea palveluiden saatavuuteen sekä turvallisuuteen ja tulevaisuuden näkymiin.

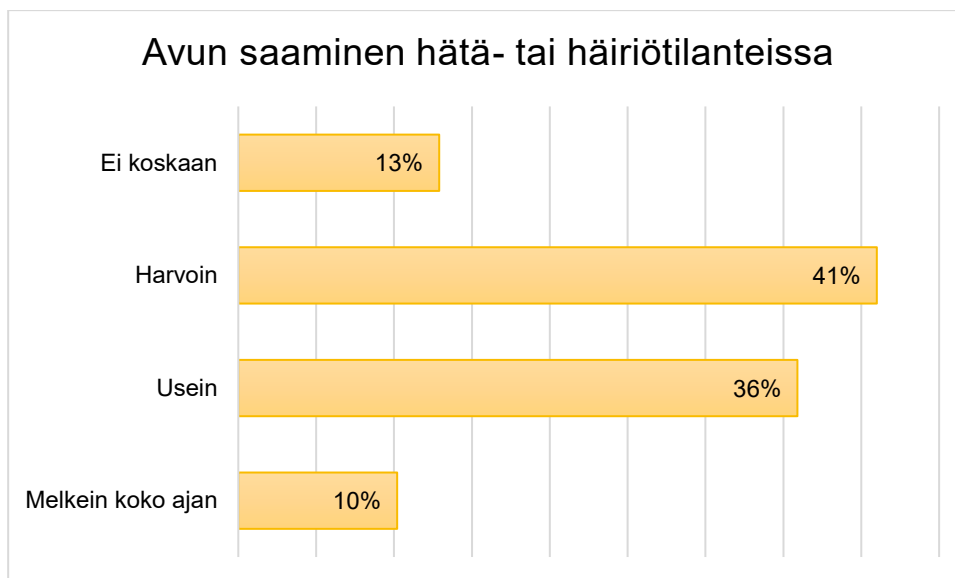
Kuva 33. Kysymys nro 34: Kuinka usein viimeisen 12 kuukauden aikana jokin seuraavista asioista on aiheuttanut teille huolta tai ahdistusta? Suomen turvallisuus.

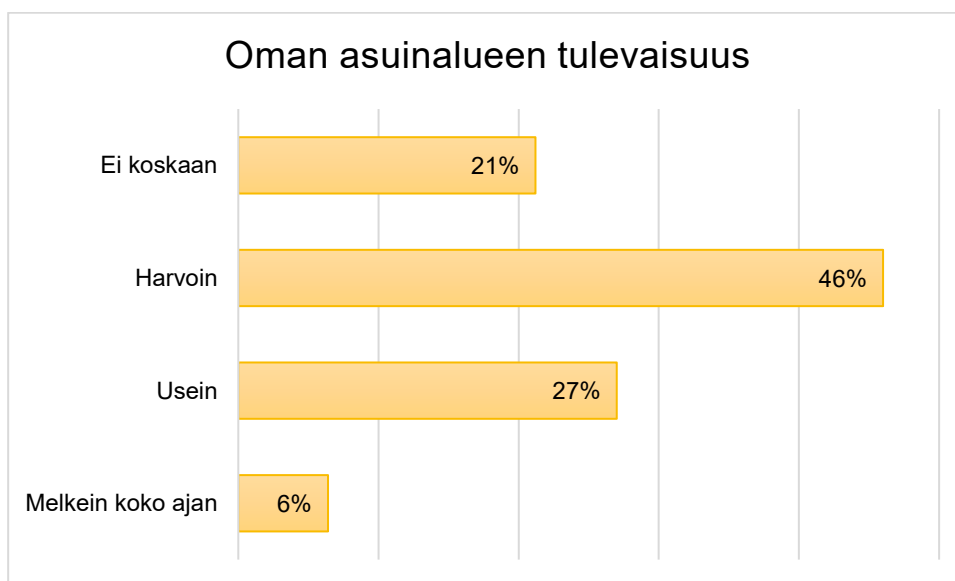
Kuva 34. Kysymys nro 34: Kuinka usein viimeisen 12 kuukauden aikana jokin seuraavista asioista on aiheuttanut teille huolta tai ahdistusta? Oma tulevaisuus.

Kuva 35. Kysymys nro 34: Kuinka usein viimeisen 12 kuukauden aikana jokin seuraavista asioista on aiheuttanut teille huolta tai ahdistusta? Terveystenhuoltopalveluiden saatavuus.

Kuva 36. Kysymys nro 34: Kuinka usein viimeisen 12 kuukauden aikana jokin seuraavista asioista on aiheuttanut teille huolta tai ahdistusta? Avun saaminen hätä- ja häiriötilanteissa.

Kuva 37. Kysymys nro 34: Kuinka usein viimeisen 12 kuukauden aikana jokin seuraavista asioista on aiheuttanut teille huolta tai ahdistusta? Oman asuinalueen tulevaisuus.

6 VAPAA PALAUTE JA MUUT ESILLE NOUSSEET NÄKÖKULMAT

Kyselyn vapaassa palautteessa nousi esiin sekä tyytyväisyyttä että huolta ikääntyneiden arkeen, palveluihin ja tulevaisuuteen liittyvistä asioista. Monet vastaajat pitivät kyselyä tarpeellisena ja arvostivat sitä, että ikääntyneiden näkemyksiä ja tarpeita kartoitetaan. Vastauksissa korostui toive siitä, että kyselyn tuloksia hyödynnetään konkreettisesti palveluiden ja toiminnan kehittämisessä.

Yleisimpiä huolenaiheita olivat terveydenhuoltopalveluiden saatavuus, ikääntyneiden palvelujen tulevaisuus, pitkät etäisyydet palveluihin sekä kuljetusmahdollisuuksien riittävyys erityisesti sivukylillä. Lisäksi esiin nousivat digitaalisten palveluiden lisääntyminen ja niiden aiheuttamat haasteet niille, jotka eivät käytä tai osaa käyttää digitaalisia laitteita. Osa vastaajista koki myös yksinäisyyttä tai kaipasi enemmän yhteydenpitoa, seuraa ja yhteisöllistä toimintaa.

Toiveissa korostuivat liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksien lisääminen, kyläkohtaisen toiminnan kehittäminen, kohtaamispaikat sekä erilaiset keskustelu-, peli- ja kerhoryhmät. Myös digituen, kuljetuspalveluiden, kotiin vietävien palveluiden ja selkeän tiedottamisen merkitys nousivat esiin useissa vastauksissa. Vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että ikääntyneiden mahdollisuuksia asua omassa kodissaan ja omalla asuinalueellaan mahdollisimman pitkään tuetaan.

Vastauksissa oli myös runsaasti myönteisiä kokemuksia omasta arjesta, läheisten tuesta, paikallisista yhdistyksistä, kansalaisopiston toiminnasta, kirjastosta sekä Pielavedestä elinympäristönä. Kokonaisuutena palautteet vahvistavat kyselyn muiden tulosten havaintoja siitä, että ikääntyneet arvostavat erityisesti terveyspalveluiden saavutettavuutta, toimivia kuljetusratkaisuja, yhteisöllisyyttä, monipuolisia harrastusmahdollisuuksia sekä mahdollisuutta asua turvallisesti omassa kodissaan ja kotikunnassaan.

7 YHTEENVETO KYSELYTULOKSISTA

Pielaveden kunnan yli 65-vuotiaille kuntalaisille suunnattuun kyselyyn saatiin 586 vastausta, mikä vastaa 38 prosentin vastausosuutta. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa ikääntyneiden kuntalaisten digitaitoja, osallisuuden kokemuksia sekä hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta, jotta palveluita ja toimintaa voidaan kehittää vastaamaan paremmin heidän tarpeitaan.

Tulosten perusteella digilaitteiden käyttö on ikääntyneiden kuntalaisten keskuudessa yleistä. Valtaosalla vastaajista on käytössään älypuhelin, tietokone tai internetyhteys, ja suurin osa arvioi digitaitonsa vähintään kohtalaisiksi. Samalla noin viidennes vastaajista ei käytä digitaalisia laitteita tai sähköisiä palveluita lainkaan. Digituen tarvetta esiintyi erityisesti julkisten verkkopalveluiden, turvallisen verkkoasioinnin ja pankkipalveluiden käytössä. Tulokset osoittavat, että digitaalisuus on osa monen ikääntyneen arkea, mutta osa tarvitsee edelleen henkilökohtaista ja helposti saavutettavaa ohjausta.

Osallisuuteen liittyvissä vastauksissa korostui tiedonsaannin merkitys. Paikallislehti Pielavesi-Keitele oli selvästi tärkein tiedonlähde kunnan, seurakunnan ja järjestöjen toiminnasta. Vaikka monet vastaajat osallistuivat erilaisiin harrastuksiin, tapahtumiin ja yhteisölliseen toimintaan, noin kolmannes ei osallistunut vapaa-ajan toimintaan kodin ulkopuolella lainkaan. Vastauksissa nousivat esiin erityisesti kulkemiseen liittyvät haasteet, terveydelliset syyt sekä tiedottamisen puutteet osallistumisen esteinä. Samalla yli puolet vastaajista koki kaipaavansa nykyistä enemmän mielekästä ja toimintakyvyllään sopivaa tekemistä arkeen.

Palvelu- ja toimintatarjontaa arvioitiin kuitenkin pääosin myönteisesti. Liikunnalliset harrastusmahdollisuudet, tapahtumat, kulttuuritoiminta sekä ikääntyneiden kohtaamismahdollisuudet koettiin pääosin riittäviksi. Myös suuri osa vastaajista koki pääsevänsä osallistumaan haluamaansa toimintaan. Tulokset viittaavat siihen, että palveluita ja toimintaa on tarjolla, mutta niiden saavutettavuudessa on edelleen kehittämistarpeita erityisesti sivukylissä asuvien ja toimintarajoitteisten näkökulmasta.

Hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta koskevat tulokset olivat kokonaisuudessaan myönteisiä. Valtaosa vastaajista koki itsensä onnelliseksi, hyvinvoivaksi ja turvalliseksi, eikä yksinäisyyttä koettu yleisesti. Toisaalta lähes viidennes vastaajista kertoi kokevansa yksinäisyyttä usein tai lähes jatkuvasti, mikä korostaa sosiaalisten verkostojen ja yhteisöllisen toiminnan merkitystä.

Arjen avunsaannissa läheisten merkitys oli erittäin suuri. Suurin osa vastaajista ilmoitti saavansa tarvittaessa apua omaisiltaan, läheisiltään tai naapurustolta. Huolestuttavana havaintona voidaan pitää sitä, että osa vastaajista kertoi tarvitsevänsä apua, mutta ei saavansa sitä keneltäkään. Lisäksi avovastauksissa korostuivat tarpeet kuljetuspalveluille, kotiavulle, pihatöihin ja kodin ylläpitoon liittyvälle tuelle.

Merkittävimmät huolenaiheet liittyivät terveydenhuoltopalveluiden saatavuuteen, avun saamiseen hätätilanteissa, Suomen turvallisuustilanteeseen sekä omaan tulevaisuuteen. Erityisesti terveyspalvelujen saatavuus nousi esiin koko kyselyn vahvimpana huolta aiheuttavana tekijänä. Vapaissa palautteissa korostuivat lisäksi pitkät välimatkat palveluihin, julkisen liikenteen vähäisyys sekä huoli ikääntyneiden palveluiden tulevaisuudesta.

Kokonaisuutena kyselyn tulokset osoittavat, että Pielaveden ikääntyneet kuntalaiset kokevat arjen ja elämänlaatunsa pääosin hyväksi. Kehittämistarpeet liittyvät erityisesti digituen saatavuuteen, kulkemisen mahdollisuuksiin, terveyspalveluiden saavutettavuuteen, yksinäisyyden ehkäisyyn sekä mielekkäiden osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksien lisäämiseen. Tulokset tarjoavat arvokasta tietoa Porukalla-hankkeen sekä Pielaveden kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn suunnittelun tueksi.